

**A SPORT ÉS POLITIKA KAPCSOLATA
MAGYARORSZÁGON AZ 1980-AS ÉVEKBEN A NYÁRI
OLIMPIAI JÁTÉKOK TÜKRÉBEN**

Doktori tézisek

Onyestyák Nikoletta

Semmelweis Egyetem

Sporttudomány Doktori Iskola

Témavezető: Dr. Szakály Sándor egyetemi tanár, DSc.

Hivatalos bírálók: Dr. Rainer M. János egyetemi tanár, DSc.
Dr. Takács Ferenc professor emeritus, CSc.

Szigorlati bizottság elnöke: Dr. Gombocz János egyetemi tanár, CSc.
Szigorlati bizottság tagjai: Dr. Szabó Lajos Igazgató, CSc.
Dr. Tibori Tímea Igazgató, CSc.

Budapest
2010

1. Bevezetés

A 20. században a sport népszerűségénél és elterjedtségénél fogva sok esetben a politikai vezetők eszközévé vált, hiszen egy olyan nemzetek közötti érintkezési felületet alkot, mely a politikai játszmák megvívására is alkalmas. A politikai élet funkcionáriusai felismerték azokat az értékeket, melyeket a sport hordozni képes, így stratégiai eszközként kezdték azt alkalmazni, felhasználva a különféle ideológiák alátámasztására, illetve a nemzetközi konfliktusok megoldására.

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság megalapításával, majd az első újkori olimpia megrendezésével Pierre de Coubertin báró olyan rendezvény-sorozatot ültetett át a 20. századba, ami az ókori Görögországban szakrális jellegén túlmenően arra volt hivatott, hogy az egymással vetélkedő városállamok számára biztosítsa a fair-play, a test-test elleni nemes küzdelem, és a béke lehetőségét. Ez az elképzelt békeeszmény az ókorban sem tudott maradéktalanul megvalósulni, mégis Coubertin báró azt remélte, hogy egy egész világra kiterjedő olimpiai mozgalom képes lehet előhozni időről időre az egyetértést, és a nemzetek közötti küzdelemben a játék örömét. A 20. század embere azonban nem tudott élni ezzel a lehetőséggel, annál is inkább, hiszen a nemes célkitűzések egy viharos történelmi korszak előestéjén születtek meg, melynek háborús, társadalmi, ideológiai, gazdasági és politikai konfliktusai a lefektetett coubertini elvek megvalósulásának több ízben gátat szabtak. A 20. században napvilágra kerültek olyan, nagy jelentőséggel bíró, új, mindezidáig ismeretlen ideológiai áramlatok a világon, melyek alapvetően meghatározták az évezred végének politikai folyamatait.

A 20. század második felének sajátos hidegháborús rendszerében, a második világháború után kialakuló megosztott világban, a politikum és az ideológia sportszférát érintő hatása rendkívüli jelentőséggel bírt, a politikai döntések többször mélyrehatóan rengették meg a sportvilágot, kifejezett módon pedig a nyári olimpiai játékokat. Magyarország érintettsége az 1980-as évek olimpia-összefüggésű politikai konfliktusaiban, sportbéli és olimpiai hagyományai miatt, valamint a szocialista blokkba való betagozódásának köszönhetően jelentős. Mindezidáig nem készült olyan átfogó munka, mely a magyar történelem ezen, bizonyos tekintetben kényes kérdéskörét történelmi távlatból, objektív szemmel, levéltári forrásokra támaszkodva vizsgálta volna. Ennek tükrében úgy vélem, hogy mind olimpiatörténeti, mind sportpolitikai és diplomáciatörténeti szempontból is fontos, hogy az 1980-as években lezajló „kis hidegháborús” folyamatok és a magyar sportélet, és az olimpiatörténet Magyarországot érintő összefüggései felszínre kerüljenek.

2. Célkitűzések

Disszertációm alapvető célja a társadalom két jelentős alrendszerének, a sport és a politika kapcsolatának vizsgálata Magyarország történelmének egy speciális évtizedében, az 1980-as években. Mivel a keleti blokk országaiban, a politika, mint társadalmi alrendszer, teljes mértékben uralta az összes többi társadalmi alrendszert, azok szervezetrendszerét, működését és célkitűzéseit, a hidegháború folyamán a sport a politika eszközévé és a politikai tőke forrásává vált.

Céлом annak a feltárása, hogy a magyar politikai elit, az országot irányító Magyar Szocialista Munkáspárt vezetése, a Magyar Olimpiai Bizottság, és a magyar sportélet jeles képviselői milyen szerepet vállaltak, és miként voltak érintettek az 1980-as évek három bojkottól terhes nyári olimpiai játékanak a politikai kihívásaiban. Fontos kérdés tehát, hogy mit jelentett az 1980-as években a Magyar Olimpiai Bizottság „autonómiája”, ilyen politikai szerepkört vállalt magára az OTSH, mikor és milyen mértékben aktivizálódott a Magyar Szocialista Munkáspárt, illetve milyen szerepet kapott a Magyar Népköztársaság Belügy-, és Külügyminisztériuma, másrészt pedig a magyar sajtó az olimpiák kapcsán? Az 1980-as, 1984-es és 1988-as nyári játékok kérdése, Magyarországon kívül, sok más országban is a politikai vezetés elé került, így a magyar döntések, határozatok, akciók nemzetközi összehasonlításban is értelmezhetővé válnak. További céлом ezért a magyar folyamatok feltárása mellett, 1980 kapcsán Nagy-Britannia, 1984 kapcsán pedig Románia olimpiai részvételéről szóló döntéshozatali mechanizmusának a bemutatása.

Az 1989-90-es rendszerváltozásokkal, egy olyan világtörténelmi korszak került lezárásra, melyhez kapcsolódó átalakulási folyamat még évekig jelentősen befolyásolta a világban végmenő változásokat, melyek hatással voltak a sport és az olimpiai játékok területére is, elsősorban az albertville-i téli és barcelonai nyári játékokra.

A kutatás történelmi jellegéből adódóan hipotéziseim elsősorban a múlt tényeinek az árnyalására, illetve levéltári források alapján való bizonyítására hivatottak. A disszertáció témájának és céljainak nyomán a kutatott korszakkal és jelenséggel kapcsolatban a következő hipotéziseket állítottam föl:

1. A Magyar Olimpiai Bizottság és a Magyar Szocialista Munkáspárt dokumentumai is alátámasztják azt, hogy az olimpiai szervezet annak ellenére, hogy a Nemzetközi Olimpiai Bizottság által bevezetett olimpiai eszmének igyekezett megfelelni, az 1980-as években belső utasításokon keresztül gyakorlatilag a Szovjetunió politikai stratégiájának végrehajtójaként tevékenykedett.

2. Az Országos Testnevelési és Sporthivatal elnökségi üléseinek napirendjében 1979 és 1986 között folyamatosan jelen volt a politikai kihívásoktól terhelt nyári olimpiai játékok kérdése, ezért a szervezet kisebb figyelmet fordított ebben az időszakban a tömegsport és a sportpropaganda kérdésének.
3. Hivatalos dokumentumokkal is alátámasztható, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi és Politikai Bizottsága az 1980-as években a szovjet testvérpárt utasításai nyomán hozta meg határozatait, melyeket az érintett döntéshozói jogkörben lévő sportirányító szervezetek felé továbbított végrehajtásra.
4. Az 1980-as évek olimpiai bojkottjai kapcsán a Magyar Népköztársaság Külügyminisztériuma a többi nemzettel való egyeztetésben kapott kiemelkedő szerepkört.
5. Az 1980-as évek nyári olimpiai idején a magyar állambiztonsági szervek kiemelt hírszerző feladatot kaptak, mely egy összehangolt szocialista államvédelmi politika része volt.
6. Az 1980-as évek magyar sajtója jól visszatükrözi az 1980-as, az 1984-es és az 1988-as nyári olimpiák kapcsán formálódó hazai politikai álláspontokat, érdekeket.
7. Az 1984. évi nyári olimpia egy komoly töréspontot jelent a magyar sport számára, ami a sportági eredményekben és a sportolók hozzáállásában is megmutatkozik.

3. Módszerek

Disszertációm történeti jellegű témájából adódóan elsődlegesen a kvalitatív kutatás módszereinek felhasználása tette lehetővé a kérdéskörök körüljárását. A magyar folyamatok rekonstruálása egyrészt a korszak állami és sportszerveinek hivatalos levéltári dokumentumainak elemzésével történt.

A Magyar Országos Levéltárban található iratok közül, egyrészt a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának 16 releváns dokumentumát vizsgáltam meg, ezek fele a Politikai Bizottság üléseiről készített jegyzőkönyv, másik fele pedig az Agitációs és Propaganda Osztály jelentései és javaslattételei voltak. Az MSZMP Központi Bizottságának titkársági üléseiről 10 olyan jegyzőkönyvet találtam az 1979 és 1988 közötti időszakból, amelyek érintik a sport, illetve az olimpiák kérdéskörét.

A Magyar Népköztársaság Külügyminisztériumának dokumentumai között elsősorban a különféle nemzetközi szintű, olimpiával kapcsolatos eseményekről, döntésekről szóló külföldi magyar diplomáciai képviselletektől érkező jelentések kapcsolódnak a disszertáció témaköréhez. Ezek közül hét darab a moszkvai olimpia bojkottjához való csatlakozásokról szól, 18 a Los Angeles-i olimpiára való összehangolt szocialista felkészülési folyamatot és a

keleti bojkott-döntésekről való értesüléseket tartalmazza, 76 dokumentum pedig Szöulra vonatkozik.

Az Országos Testnevelés és Sporthivatal hozzáférhető anyagai közül, annak ellenére, hogy a korszak legfelsőbb sportszervéről van szó, relatíve kevés foglalkozik az olimpiai események politikai befolyásoltságával. Összesen tizenöt dokumentumban, elsősorban elnökségi ülések emlékeztetőiben található utalás az olimpiai játékokra.

A Magyar Olimpiai Bizottság a szervezet alapszabályában lefektetett feladatai szerint az olimpiai játékokra való felkészülésre, és az olimpiát szervező várossal való kapcsolattartásra, a magyar sportolók kiutazásának és kinn tartózkodásának megszervezésére koncentrált a 80-as években is. Ennek alapján a moszkvai olimpiáról szóló MOB dokumentumok 7 dossziében, és 2 kiadványban kerültek megőrzésre, vélhetően ez nem jelenti a szovjet rendezésű játékok teljes dokumentációját, azonban az iratok tárolásának problematikájából adódóan lehet, hogy bizonyos iratok eltűntek. A Los Angeles-i felkészülésnek azonban igen bőséges dokumentációját őrzi a Magyar Olimpiai Bizottság annak ellenére, hogy május közepén ez az olimpiai felkészülési folyamat a bojkott-döntés miatt megszakadt. 1984-es nyári játékokra vonatkozóan százhuszonhat darab MOB dokumentum, levelezés került elő az 1982 és 1984 közötti időszakból. Már a Los Angeles-i játékok előtt is, de azt követően még gyakrabban jelentek meg olyan MOB levelezések, melyek a szöuli játékok előkészületeivel, a magyar-koreai kapcsolatfelvétellel foglalkoztak. Kutatásom során ezeket a Magyarországon őrzött archív írásokat egészítette ki a Lausanne-i Olimpiai Múzeum iratanyaga, melyben az 1980, 1984 és 1988-as olimpiákhoz kapcsolódó általános nemzetközi dokumentumokon túlmenően a Nemzetközi Olimpiai Bizottság MOB-bal való levelezése is fellelhető.

A fent felsorolt iratokból az olimpiai bojkottok kialakulási folyamatának magyar interpretációja már jól rekonstruálható, azonban az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának iratai az olimpiai kérdésnek egy másik vetületére koncentrálnak, az állambiztonsági szervek által végzett megfigyelési és belső reakció elhárítási tevékenységekre. Éppen a szocialista sport stratégiai jellegéből adódik, hogy az állambiztonsági szervek, szovjet mintát követve, mindvégig végigkísérték az olimpiai felkészülési és a hozzá kapcsolódó sportolói és társadalmi folyamatokat. Az 1980-as moszkvai olimpia kapcsán húsz darab állambiztonsági jelentés, dokumentum maradt fenn, a Los Angeles-i játékok kapcsán nyolcvan, a szöuli olimpia kapcsán pedig nyolc darab. Az állambiztonsági dokumentumok jelentős többsége Napi Operatív Információs Jelentés, ezeket delegált titkos ügynökök készítették a Belügyminisztériumi Hivatal számára, megfigyeléseik,

értésüléseik alapján. Ezeken túl speciális Belügyminisztériumi Jelentések készültek, illetve a jobban szerteágazó ügyek esetén munkadossziékat és rendkívüli esemény dossziékat nyitottak a nyomozás dokumentációja számára.

A hivatalos állami és sportszervezetek dokumentumain kívül, a korszak sajtótermékeinek az áttanulmányozása hozzásegített a magyar tömegtájékoztatás minőségének a megismeréséhez. Elsősorban a speciális napi sportsajtó termékeinek a tartalmát tanulmányoztam át a kutatás során, az 1980-as, 1984-es és 1988-as évekből a Népsport és a Képes Sport újságok számait. Emellett az OSA Archívumban fellelhető egyéb politikai napi és hetilapok hasábjain is gyakran terítékre került az olimpia, mint politikai szempontból fontos világesemény. Az 1992-es olimpia kihívásai tekintetében pedig elsősorban a nemzetközi és spanyol sajtó cikkei alapján tudtam rekonstruálni az átalakulás kapcsán fellángoló ellentéteket és problémákat.

Ezt egészítette ki a korszak sportolóival (15 db) és sportvezetőivel (9db) készített személyes interjú sorozat, melynek célja a szubjektív vélemények feltárása volt.

1980-ban a bojkott-törekvés Nagy-Britanniában is igen erős volt, azonban a távolmaradást a kormányzat nem érte el. Az 1980-as olimpiai részvétel kérdése kapcsán kialakuló brit diszkussziók kormányzati, politikai és különféle sporttal foglalkozó autonóm szervek között zajlottak. A miniszterelnöki hivatal és a kormányzati szervek 1980-as olimpiával kapcsolatos hivatalos dokumentumi, levelezései, jegyzőkönyvei alapján részletesen bemutatathatóak a részvétel kérdésével kapcsolatos brit dilemmákat. A parlament mindkét házában folytak ülések Moszkva kérdéséről, három alsóházi és egy felsőházi ülés teljes jegyzőkönyve és további dokumentumok felszólalásokról és képviselői levelekről a kormányzati és ellenzéki politikai véleményeket tükrözik vissza.

Az elsődleges források elemzése, és az interjúk módszer mellett másodlagos forrásokból is sok információt merítettem, a Los Angeles-i olimpián Románia részvételével kapcsolatban például Harold E. Wilson *The golden opportunity: Romania's political manipulation of the 1984 Los Angeles Olympic Games* című 1993-as tanulmánya adott fogódzót.

4. Eredmények

A Szovjetunióban az első világháború végén történő bolsevik hatalomátvételt követően alakult ki a kommunista rendszer, mely később az ideológiai alapon megosztott világban Kelet-Európában is elterjedt, és különleges feladatot rótt a sportra, bevonva azt az állam politikai stratégiájába. A szocialista, kommunista államokban a sport egy nemzetek

feletti intézményként működött, hasonlóan a Varsói Szerződéshez, amely a nemzeti kormányzatok fölött közös politikákat fogalmazott meg. Kelet-Európa azon kommunista államai számára, melyek szoros kapcsolatban álltak a Szovjetunióval, gyakran a szovjet államigazgatási szervek testvéri sportpolitikája vált kötelezően alkalmazandóvá. Mindazonáltal az évek során a sport szerepe a kommunista államokban attól függően változott, ahogyan a bel- és külpolitikai helyzet, vagy a világhatalmi rendszer alakult.

Magyarországon a sportirányításban 1973. április 1-jén tértek vissza a direkt irányítás módszeréhez, megalakult az Országos Testnevelési és Sporthivatal (OTSH). Kettévált az állami sportfőhatóság és a civil szektort képviselő MOB, bár a személyi perszonalunió fennmaradt. Az elnök dr. Beckl Sándor (1969 -1979) lett, őt Buda István (1979 -1987) követte. Buda István államtitkári rangban volt, azonban mivel az OTSH egyenesen a kormányhoz tartozott, a nemzetközi kapcsolatokban őt miniszteri rangú tisztségviselőként kezelték, ami lehetőséget biztosított számára, hogy hatékony magyar sportdiplomáciát folytasson a világban. A magyar sportirányításnak ugyanakkor a szocialista rendszerben nem voltak olyan, a politikai hatalomtól, a kormányzattól, illetve az állampárttól független intézményei, amelyek figyelmen kívül hagyhatták volna a politikai iránymutatásokat, és az adott intézményrendszer érdekei, elvei és elfogadott szabályai szerint tudtak volna független döntéseket hozni.

4.1. A Magyar Olimpiai Bizottság politikai szerepvállalása

A Magyar Olimpiai Bizottság alapvetően az Olimpiai Charta IV. fejezetének 28. paragrafusa alapján egy olyan civil szervezet, melynek *„kizárólagos hatáskörébe tartozik saját országának képviselete az olimpiai játékokon, [...] emellett kötelezettsége, hogy az olimpiai játékokon részt vegyen, amely kötelességének a sportolók nevezésével tesz eleget.”*¹ Az Olimpiai Charta azon pontja, mely szerint *„a Nemzeti Olimpiai Bizottság köteles megőrizni önállóságát és köteles ellenállni minden nyomásnak, beleértve, de nem korlátozva a politikai, jogi, vallási vagy gazdasági nyomásra, amely akadályozhatja a Nemzeti Olimpiai Bizottságot a Charta betartásában”*², talán egyike azon rendelkezéseknek, melyek szigorúan vett betartása az olimpiai játékok történetében, kiváltképpen pedig a hidegháború idején sok ország számára komoly problémát okozott.

Igaz a moszkvai olimpia lehetséges bojkottja már az 1980-as év elején felmerült, de a MOB iratanyagában fennmaradt hivatalos dokumentumok tanúsága szerint a szervezet a

¹ Olimpiai Charta 28.§ 3. forrás: www.mob.hu

² Olimpiai Charta 28.§ 6. forrás: www.mob.hu

felkészülési terveiben, előkészületeiben egyáltalán nem foglalkozott azzal, hogy nemzetközi politikai konfliktusok miatt az olimpiai részvétel korlátozott lesz. A moszkvai olimpia kapcsán kiemelkedő jelentőségénél fogva inkább az olimpiai csapat megfelelő sportszakmai, politikai, és ideológiai felkészítésére koncentrált. A MOB elnökség, a válogatás alapelveiről szóló határozatában viszont kihangsúlyozta, hogy a sportolók megfelelő közösségi magatartása is elsődleges szempont lesz. A felső sportvezetői köröket ugyanakkor erősen foglalkoztatta a moszkvai olimpia bojkottjának kérdése, ugyanis az amerikai kezdeményezésre indított bojkottot a szovjet-orosz nép megcsúfolásának érezték. Az akkori MOB elnök, Buda István elmondása szerint, ugyan a szocialista országok összehangolt stratégiát nem követtek a helyzet kezelése végett, mindazonáltal mindenki próbálta személyes kapcsolatait felhasználni annak érdekében, hogy meggyőzze a távolmaradás mellett állókat a részvételről.

Az 1982-es évben a MOB már gyakran foglalkozott a következő nyári olimpiára való felkészüléssel, márciusban az osztrák olimpiai bizottság elnökével és főtitkárával folytatott tárgyalást, majd az olimpiai láng útjának egyeztetése, az olimpia szállító cégeivel való tárgyalás, a sajtó kontingensek előkészítése, az előversenyek kérdése, a szükséges sportszerek beszerzése, valamint a Los Angeles-i olimpiai hírek értékelése voltak a legfőbb témák a MOB háza táján. A MOB dokumentumok arra engednek következtetni, hogy egészen az 1984. május 16-i közgyűlési határozatig a szervezet egyértelműen az olimpiai részvételre készült. 1984. április 13-án került először a MOB elé hivatalosan az olimpia veszélyeztettségének kérdése, de ugyanezen az ülésen döntött arról is, hogy a kajak-kenu csapat az olimpiát megelőzően július végén az USA-beli Kirkwoodban fog edzőtáborozni, melynek előlegét május 8-án át is utalták Amerikába. Április végén, május elején elkészültek a formaruhák, és megrendelték az olimpiára a csapat bőröndjeit, majd május 16-án, az MSZMP PB utasításának megfelelően döntöttek a távolmaradásról. Buda István a NOB elnökét azonnal levélben értesítette a MOB határozatáról, azonban ebben egyúttal kitért arra is, hogy a NOB sem tett meg mindent a részvétel lehetőségének a biztosítására, ugyanis eszköztárában még kihasználatlanul maradtak bizonyos lehetőségek a kialakult helyzet javítására.

Az 1988-as szöuli olimpia kapcsán a koreai féllal való kapcsolatfelvétel első lépései meglehetősen kimértek és visszafogottak voltak. Erről tanúskodik az, az engedélyezési procedúra is, ami egyrészt az olimpiai játékokat szervező bizottság küldöttségének magyarországi fogadásával kapcsolatban, másrészt pedig Nádori Lászlónak 1986-ban a Szöulban megrendezésre kerülő sporttudományos szimpóziumra való kiutazásával kapcsolatban folyt le a Külügyminisztérium szerveinél. Nem sokkal később, 1986

szeptemberében, azonban a MOB közgyűlési határozat formájában elkötelezettségét fejezte ki a részvétel mellett, mely a meghívó 1987. december 21-i elfogadásával vált véglegessé.

4.2. Az Országos Testnevelési és Sporthivatal politikai szerepvállalása

Az 1973-ban életre hívott első Országos Testnevelési és Sporthivatal, a Minisztertanács közvetlen irányítása alatt álló, hamisíthatatlan államigazgatási szervként működött, politikai jellegű feladatait jól jellemzi, az 1980-as évek elején tartott elnöki, elnökhelyettesi ülések jegyzőkönyveinek a tartalma. Az OTSH határozta meg, értékelte évről-évre a sportdiplomáciai kapcsolatok irányelveit, külön foglalkozott a sport-tisztségviselőkkel szembeni követelmények kidolgozásával, és a hivatalnokok ellenőrzésével, valamint részletesen foglalkozott az éves sportági sportszakmai jelentésekkel. Az 1980-as moszkvai olimpia körül kibontakozó amerikai bojkott-törekvések és politikai viaskodások nem igazán jelentek meg az OTSH üléseinek napirendjén. Egyedül az 1980. február 29-i Elnökségi Értekezlet foglalkozott az olimpiai bojkott kérdésével, az olimpia ideje alatt megrendezésre kerülő nemzetközi sportszövetségi kongresszusok kapcsán, tartva attól, hogy *„az esetleges bojkott megzavarhatja a kongresszusok megrendezését is.”*³

A Los Angeles-i nyári olimpiára való felkészülés kérdése, már 1981 januárjában az OTSH elnöksége elé került, ekkor fogalmazta meg a sportvezetés az általános célkitűzéseket a játékok eredményei tekintetében, illetve fektette le azt az elvárását, hogy *„az olimpiai eszmében rejlő erkölcsi és politikai értékek hasznosuljanak a sportolók szakmai, morális felkészítésében, a sport népszerűsítésében és a közvélemény formálásában.”*⁴ A továbbiakban a sporthivatal a többi szocialista országgal való egyeztetésre és a Barátság Játékok előkészítésére és értékelésére koncentrált, később pedig e szerv feladata volt a bojkott-döntés helyességének utólagos bizonyítása is. A Barátság Játékok kapcsán kiemelte, hogy *„az eseményeknek politikai szempontból volt kiemelkedő jelentősége. A jól szervezett, magas színvonalú versenyeken demonstrálni lehetett az „A” kategóriás feltételek megteremtését.”*⁵

A következő nyári játékok helyszínének problematikája miatt, az OTSH 1985-ben azt a követendő irányvonalat fogalmazta meg, hogy mértéktartóan kell a kapcsolatot felvenni Szöullal, és a szocialista sportvezetői találkozók folyamatosan egyeztetett a Szöullal szemben követhető politikáról. 1987 novemberében a szocialista országok sportszervezeti vezetőinek berlini tanácskozásán, az Észak-Koreai Népi Demokratikus Köztársaságra való

³ OTSH elnöki értekezlet 1980. február 29. MOL-XIX-J-14-b-1980. év. (69.d.)

⁴ OTSH elnöki értekezlet 1981. január 30. MOL-XIX-J-14-b-1981. év. (72.d.)

⁵ Emlékeztető az OTSH elnöki értekezletének 1984. október 8-i üléséről, MOL-XIX-J-14-b-1984. év. (76.d.)

tekintettel, illetve az észak-dél közös olimpiai rendezés melletti kitartás miatt még nem lehetett végleges, közös szocialista nyilatkozatot tenni a részvételt illetően. A résztvevők ugyanakkor „közös en kifejtették őszinte reményüket, hogy az elkövetkező időben mind a NOB, mind a koreai elvtársak realista álláspontot fognak képviselni, melynek eredményeként az egész világ sportmozgalmának érdekeit és az olimpiai mozgalom további egységét megoldó döntés fog születni.”⁶ Nem sokkal később ez a nemzeti olimpiai bizottságok közgyűlésein a meghívó elfogadását eredményezte.

4.3. Az Magyar Szocialista Munkáspárt befolyása a sportéletre

Magyarországon a II. világháborút követően a politikai rendszer kialakítása szovjet mintára történt, melynek elsődleges szereplője 1956-tól a Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP) volt. A párt kongresszusai között – a nagyjából évente ülésező – Központi Bizottságban (KB), illetve a heti ügyeket vivő Politikai Bizottságban (PB) születtek meg a döntések. A magyar politikai vezetés az 1980-as években is tartotta magát ahhoz a szocialista táborban uralkodó stratégiához, hogy a nemzetközi sporteseményeken, elsősorban pedig az olimpiai játékokon való sikeres szereplés elengedhetetlen a rendszer értékeinek nemzetközi elismerése érdekében. Ennek szem előtt tartásával, a szokott módon szinte napi szinten foglalkozott az olimpiai felkészüléssel, s mivel az olimpia színhelye 1980-ban Moszkva volt, a szovjet vezetőkkel is állandóan konzultált. Külön hangsúlyt fektetett a nemzetközi sporteseményeken részt vevő magyar sportolók politikai felkészítésének a szem előtt tartására. Érdekes momentum, hogy a moszkvai olimpia bojkottjának kibontakozását a párt vezetői nem fogták fel tragikusan, sőt kifejtették, hogy az eredményesség tekintetében még a magyarok érdekeit is szolgálhatja a bojkott. A játékok után már a hivatalos szocialista értékelést átvéve a bojkott sikertelenségre, és a moszkvai olimpia magas színvonalára helyezték a hangsúlyt.

Az 1984-es évben a Politikai és Központi Bizottság a levéltári dokumentáció szerint először áprilisban foglalkozott a nyári játékok biztonsági fenyegetettségének kérdéskörével, és döntött arról, hogy nyilvánosan ki kell fejezni rosszallásunkat az amerikai szervezők részéről megnyilvánuló ellenséges magatartás miatt. Azt megelőzően a párt Titkárságának napirendjére kétszer került olimpiával kapcsolatos kérdés. Egyfelől 1984. március 5-én, mikor a Nemzetközi Olimpiai Bizottság elnökének fogadásáról tárgyalt a politikai szerv⁷, másfelől

⁶ Jelentés a szocialista országok sportszervezeti vezetőinek XXXV. Tanácskozásáról. MOL-KÜM-XIX-J-1-k-szocialista országok-215-7t.-330/1987. (76.d.)

⁷ Titkársági ülés 1984. március 5. MOL-M-KS 288.f.7.csoport.691.ő.e

pedig március 19-én, amikor Korom Mihály egy olyan előterjesztést adott be, miszerint „ajánlja, hogy az olimpiai eskütételre a tervezettnél későbbi időpontban kerüljön sor”⁸. A titkársági dokumentumból nem derült ki, hogy milyen indokok miatt tette Korom Mihály ezt a javaslatát, de feltételezhető, hogy ez összefüggésbe hozható a nemzetközi politikai helyzettel, ugyanis az eskütétellel Magyarország elkötelezettsége mutatkozott volna meg az olimpiai részvétel iránt. Ezután csak májusban került az olimpia kérdése a párt Politikai Bizottsága elé, miután a Szovjetunió Kommunista Pártja (SzKP) Központi Bizottságának kezdeményezésére május 11-én a testvérpártok illetékes vezetői és az állami sporthivatalok vezetői Moszkvában konzultációt folytattak, melynek keretében az SzKP a saját távolmaradási döntésével felvállalt szolidaritást kért mindenkitől. Az MSZMP Politikai Bizottsága ezt tudomásul vette, és május 14-én a Szovjetunióban meghatározott feladatát teljesítve határozatot hozott arról, hogy „ajánlja a Magyar Olimpiai Bizottságnak, foglaljon úgy állást, és nyilatkozatban tegye közzé, hogy a kialakult körülményeket figyelembe véve, a magyar sportolók nem vesznek részt a XXIII. Nyári Olimpiai Játékokon.”⁹ Ezzel a PB feladata lett az is, hogy előkészítse a MOB döntését, illetve a kialakult helyzet kívánalmai szerint meghatározza a sajtó és az állambiztonsági szervek feladatait. Az olimpiát követően a Politikai Bizottságban Los Angeles-i játékokról megjelent könyv kavart még egy nagyobb vihart, melynek készítőit aprólékos procedúra után felelősségre vonták.

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság az 1988-as olimpiai helyszínről határozó döntése komoly politikai kihívást jelentett a világ ideológiai síkon megosztott országai számára. Nem véletlen tehát, hogy a kommunizmus és a kapitalizmus küzdelmét kitűnően reprezentáló Koreai-félszigeten az olimpiai játékok megrendezése kapcsán történő csatározásokat a magyar állampárt szervei is folyamatosan figyelemmel kísérték, és a többi szocialista országgal egyeztetéseket folytattak ennek kapcsán. Az 1980-as és 84-es bojkottok tanulságai azonban azt eredményezték, hogy a Szovjetunió igen hamar kifejezte a részvétel melletti elkötelezettségét, ami etalonnak számított a testvérpártok politikusai számára is.

4.4. A Külügyminisztérium

A Magyar Népköztársaság Külügyminisztériuma külügyi apparátusa segítségével információ-gyűjtésre és speciális diplomáciai tevékenységek végrehajtására volt hivatott a politikai olimpiák kapcsán. Ilyen jellegű feladatainak eleget téve, 1980. január 28-án a külügyminisztérium Külpolitikai Tervező és Elemző Osztálya részéről Fendler Károly, a

⁸ Titkársági ülés 1984. március 19. MOL – M-KS-288f.7.csoport692.ő.e.

⁹ Politikai Bizottsági ülés 1984. május 14. MOL-M-KS-288f.5.csoport.910.ő.e.

moszkvai nyári olimpia bojkottálására irányuló amerikai erőfeszítések fejleményeit figyelembe véve javasolta diplomáciai akció kezdeményezését a fejlett tőkés és a harmadik világbeli országokban a moszkvai olimpia megtartása, illetve az azon való részvétel propagálása érdekében, azonban az akció végrehajtásáról, eredményeiről már nincsen információ. Ezután a külügy a külföldi diplomáciai képviselők jelentéseit értékelte a moszkvai bojkott visszhangjáról.

A Magyar Népköztársaság Amerikai Egyesült Államokba akkreditált nagykövete Esztergályos Ferenc 1980. november 26-án készített jelentést arról, hogy felvette a hivatalos kapcsolatot a Los Angeles-i Olimpia Szervező Bizottságával, majd 1982. januárjában olimpiai attasét is kineveztek. 1984. első hónapjaiban az olimpia kapcsán a külügy elsősorban az emigrációs vonatkozásokkal, valamint a játékokhoz kapcsolódó propaganda lehetőségek felmérésével foglalkozott, tartva a kiutazó sportolók esetleges disszidálási szándékától. Az elképzelések szerint az emigrációban élők ellenőrzése alapvetően egy politikai kontroll alatt működő, jellegében társadalmi, önkéntes magyar szerveződés, „Társaság” tevékenységére támaszkodott volna, mely alkalmas lett volna arra is, hogy az egyéb emigráns szervezetek tevékenységét is felügyelje, azonban az emigrációban élőkkel kapcsolatos politikai feladatok a távolmaradásról hozott döntések megszületése után értelmüket veszítették. A május 8-i szovjet határozatot követően már csak a külképviseleti jelentésekkel és az amerikaiak Smith külügyi tanácsosán keresztül megvalósított részvételt propagáló kampánnyal kellett foglalkozni a külügyben.

A szöuli olimpia kapcsán a változékony nemzetközi helyzet nyomon követésében a Külügyminisztérium és annak diplomáciai testülete játszottak főszerepet. A Szöullal szembeni kezdeti bizonytalanságot jól tükrözte az 1985-ös év három határozata; a minisztérium elutasította egy magyar öttusa edző szöuli kiküldetését, és a dél-koreaiak részvételét a Gránit kupán, sőt a szöuli szervezők delegációját Aján Tamás is csak, mint nemzetközi sportszövetségi főtitkár fogadhatta. 1986 áprilisától azonban már szabadon lehetett sportkapcsolatokat építeni, és a Magyar Népköztársaság Külügyminisztériuma a Dél-Koreával való diplomáciai kapcsolat felvételét is napirendre tűzte, ami 1989. február 1-én valósult meg.

4.5. A Magyar Népköztársaság Belügyminisztériumának állambiztonsági feladatai az 1980, 1984 és 1988-as olimpiákkal kapcsolatban

A Magyar Népköztársaság Belügyminisztériuma a pártállam védelmét biztosító szervként működött a szocializmus évtizedeiben, speciális hatóságai közül a III. Főcsoportfőnökség látta el a különböző állambiztonsági feladatokat: a hírszerzést, a

kémelhárítást, a belső reakció elhárítását, a katonai elhárítást, az útlevelek ügyintézését, valamint a fentiek ellátásához szükséges különböző technikai és operatív teendőket.

Az 1980-as évek kis hidegháborús hangulata miatt már a játékokra való előkészület komoly nemzetközi politikai csatározásokat vetített elő, így a magyar állambiztonság szervei is figyelemmel kísérték a kibontakozó eseményeket. Az 1979. decemberi afganisztáni szovjet intervenció előtt öt alkalommal készítettek hivatalos jelentést a közelgő olimpiával összefüggő kérdésekben, ezek közül négy az olimpiai játékokat érintő valamiféle nemzetközi fenyegetésről tudósított, az ötödik pedig arra figyelmeztetett, hogy *“a nyugattal rendszeres kapcsolatban álló sportolóinkat a szakmai szervek nem készítik fel megfelelően a várható politikai hatásokra.”*¹⁰ Az 1979. decemberi afganisztáni beavatkozást követően, az állambiztonsági szerv Hírszerző Csoportfőnökségén keresztül, egyfelől információkat gyűjtött a nagyvilágból a szovjet invázió és az amerikai reakciósorozat kapcsán megfogalmazásra kerülő külföldi álláspontokról, másfelől pedig a Magyarországról kiutazó sportolók, edzők, kísérők és turisták ellenőrzésére fordított nagy energiákat.

A magyar állambiztonsági hatóságok lényegesen nagyobb aktivitást mutattak a Los Angeles-i olimpiára való készülődés folyamán, illetve a távolmaradásról szóló határozat meghozatala után is. A belügyminisztérium III/III-as Belső Reakció Elhárító Csoportfőnökségének ügynökei már igen korán, 1982. márciusában arról adtak tájékoztatást, hogy nemzetközi sport-, és sajtó körökben azt a hírt terjesztik, hogy a szovjet sportminiszter Mexikóban kijelentette, hogy a Szovjetunió bojkottálja a Los Angeles-i olimpiát, de ez a hír a belügyi összefoglalóba nem került bele. A magyar elhárítás ugyanis ekkor sokkal inkább az Egyesült Államokban élő magyar emigráció terveivel volt elfoglalva, mivel az emigráns szervezetek olyan tevékenységeiről értesült, melyek a magyar élsportolók Amerikába való emigrálására való előkészületekre utaltak. Emellett az ügynökhálózat az olimpiai játékokhoz kapcsolódó biztonsági előkészületeket is folyamatosan figyelemmel kísérte.

Május közepére nyilvánvalóvá vált, hogy a szovjet tömb országai, Románia és Jugoszlávia kivételével, nem lesznek jelen az olimpián, így a bojkott külföldi és hazai fogadtatását a magyar állambiztonság nem hagyhatta figyelmen kívül. A belügyminisztérium három jelentést is összeállított a párt illetékes vezetőinek a nyugati visszhangokról. A döntés miatt a magyar társadalom elégedetlensége olyan intenzív volt, hogy szinte naponta, futottak be a III. Főcsoportfőnökség Titkárságához a különböző ellenzéki akciókról szóló információk:

¹⁰ 266. számú Napi operatív információs jelentés 1979. november 15. ÁBTL 2.7.1. NOIJ, III/III. 243-266/11/1979

tiltakozó demonstrációk szervezése, falfirkálás, aláírásgyűjtés, matricázás és a röplapszórás voltak a legjellemzőbb módszerek.

1984-ben a magyar sport, és a sportszerető társadalom rendkívül nagy megrázkódtatást élt meg, azonban idővel a magánbeszélgetésekből is kikopott Los Angeles kérdése, a közvélemény és a sportolók kezdtek ráhangolódni a következő nagy megmérettetésre, Szöulra. A III. Főcsoportfőnökség napi jelentései 1986-tól tartalmaztak olyan információkat, amelyek a Szöulban esedékes olimpiára vonatkoztak, ezek elsősorban Észak-Korea olimpiával kapcsolatos elképzeléseire fókuszáltak, azonban a mivel a magyar részvétel igen hamar biztossá vált, így ezúttal speciális feladata nem volt az állambiztonságnak.

4.6. Az 1980-as évek olimpiái a magyar sajtóban

A sajtó helyét és szerepét a Kádár-korszakban elsősorban párthatározatok jelölték ki, az egyes szerkesztőségek, amennyiben a politikai előírásokat figyelembe vették, elvileg önállóságot élveztek. A gyakorlatban azonban ellenőrzést gyakorolt felettük a lapgazda, illetve orientáló funkciót láttak el az MSZMP KB osztályai, az Agitációs és Propaganda Osztály, valamint a Tudományos, Kulturális és Közoktatási Osztály. Ez utóbbira jó példa a különböző laptípusok esetében eltérő gyakorisággal megtartott főszerkesztői értekezlet, ahol az újságírókat egyrészt háttér-információkkal látták el, másrészt itt bírálták a sajtóban megjelent tartalmakat.

A sajtó olimpiával kapcsolatos tematikájában, mely az afganisztáni intervenció előtt a moszkvai előkészületek méltatására fókuszált, 1980 januárjában új elem jelent meg, hiszen felmerült a játékok politikai bojkottjának kérdése, azonban Moszkva dicsőítése, a NOB szocializmus melletti kiállításának hangsúlyozása, illetve a magyar esélylatolgatás sem maradhatott el. A játékok után a cikkek nem fukarkodtak a legpozitívabb jelzők használatával a lezajlott moszkvai olimpia értékelésekor.

A Los Angeles-i olimpiára való felkészülésről 1982. januárjától kezdődően, általában a Magyar Olimpiai Bizottság üléseihez igazodva jelentek meg cikkek a politikai napilapokban, 1984-ben pedig rendre minden sportlap speciális olimpiai rovatot indított útjára. A magyar újságokban az első aggodalmat tükröző írás 1984. február 5-én látott napvilágot a *Magyarországban „A hang”* címmel, majd március közepétől a biztonság, a szovjet részvétel körülményeinek nehézsége mellett a lapok a Los Angeles-i szervezés üzleties jellegét bírálták. A szovjet, illetve a magyar olimpiai bizottságok végső állásfoglalásáig a sajtóban egyre fokozódott a Los Angeles-i olimpia politikai

vonatkozásainak, a szervező város hibáinak, és a helyszín veszélyes voltának a hangsúlyozása. A döntést követő hetekben a híradások hirtelen megritkultak; a cikkekben az újságírók igyekeztek utólagosan bizonyítani a távolmaradás jogosságát, a nem szocialista országokból származó hivatalos vélemények is egyértelműen a távolmaradás melletti érveket visszhangozták. A bojkott elhatározásával a Politikai Bizottságnak új sajtótervet kellett készítenie, melyet július 5-én fogadtak el. A hivatalos olimpiai sporttudósítások ugyanakkor korrektek voltak, beszámoltak minden fontos eseményről, közölték az eredményeket, de hangvételüket a szigorú ténszerűség jellemezte, ugyanakkor a rendellenességekről igyekeztek kiemelten hírt adni. Az olimpiai játékok bezárását követően az újságírók figyelme a Barátság Versenyek irányába fordult, az ezekről szóló cikkekben már nem fukarkodtak a szuperlatívuszokban megfogalmazott megjegyzésekkel, és természetesen a távolmaradók által rendezett viadalokat az év fő eseményének, az igazi erőpróbának nevezték.

A Los Angeles-i olimpia lezárását követően már a Magyar Hírlap 1984. novemberi számában felvetődött a kérdés: „*mi lesz négy év múlva?*”. Az újságcikkek végigkövették az Észak- és Dél-Korea közötti tárgyalássorozatot, azonban onnantól kezdve mikor a MOB 1987 végén döntést hozott a részvételről mind a politikai, mind pedig a sportlapokban a készülődés, az esélylatolgatás, a visszaszámlálás és az olimpiatörténeti visszaemlékezés lett a főszerep.

4.7. Dilemmák az olimpián való részvétel kérdéséről külföldön az 1980-as években: Nagy-Britannia 1980, Románia, 1984

Az 1980. május 24-i olimpiai nevezési határidőig eltelt időszakban a részvétel kérdéséről Nagy-Britanniában egyrészt a mérvadó politikai szervek¹¹, másrészt az olimpiai mozgalom valamint a sportügyek területén működő két autonóm szerv¹² között komoly csatározások zajlottak le. Az ilyen jellegű konfliktusok kimenetelét a hagyományőrző Nagy-Britanniában a nem-kormányzati szervek és a demokratikus intézményi rendszer autonómiájának védettsége határozta meg. A brit miniszterelnöki titkárság vezetői ugyan egyetértettek abban, hogy „*az olimpiáról való visszalépés sértené legjobban a szovjeteket*”¹³, azonban „*az egyedüli szervezet, amely távol tarthatja Nagy-Britanniát az olimpiai játékokról,*

¹¹ A miniszterelnök és hivatala, a Külügyi és Nemzetközösségi Hivatal, a Környezetvédelmi Minisztérium, mely alá a sportügyek is tartoztak Hector Monro sportminiszter vezetésével, valamint a brit parlament alsó- és felsőháza.

¹² A Brit Olimpiai Bizottság (British Olympic Association – BOA) és a Fizikai Rekreáció Központi Tanácsa (Central Council of Physical Recreation - CCPR) 270 sporttal kapcsolatos intézmény, 150 amatőr sportklub és sportolók millióinak a képviselőjében.

¹³ Michael Alexander levele R.M.J. Lyne-nek (Foreign and Commonwealth Office) január 8-án (www.cabinetoffice.gov.uk)

az a Brit Olimpiai Bizottság”¹⁴ volt, mely 1980-ban bizonyította tényleges autonómiáját, amikor karakán módon kitartott az olimpiai eszme sérthetlensége és az olimpián való részvétel mellett. Az olimpiai részvételről a vita a brit parlamentet és a médiát is megosztotta. Az alsóházban március 17-én minden idők leghosszabb sporttémájú vitája alakult ki, mely nagyban szimbolizálta az ország megosztottságát a kérdésben. A parlament 315 igen szavazattal 147 ellenében elítélte a szovjet afganisztáni intervenciót és meggyőződését fejezte ki arról, hogy az Egyesült Királyságnak nem volna szabad részt vennie a moszkvai olimpiai játékokon, ez azonban nem volt elég ahhoz, hogy az olimpiai bizottságot is rábírájék a távolmaradásról szóló döntés meghozatalára.

Négy évvel később Románia volt a „renitens” nemzet, hiszen nem engedelmeskedett a szocialista ideológiai blokk közös akaratának és részt vett a Los Angeles-i olimpián. Ez azonban korántsem azért történt, mert a Román Olimpiai Bizottság nagy szabadságfokkal rendelkezett volna, mint ahogyan a brit. Nem dönthetett a hivatalos román politikától függetlenül, azonban ebben az esetben ez éppen azt jelentette, hogy a román csapatnak ki kellett utaznia Los Angelesbe, ugyanis „*a román diktátor, Ceaucescu ezzel is demonstrálni akarta országának a szocialista tábortól való függetlenségét, a Szovjetunióval való szembenállását.*”¹⁵ Ugyanakkor a Szovjetunióknak és Amerikának is szüksége volt egy olyan szocialista országra, ami hídfőt állít a két ellentétes tábor között, gazdasági csatornákat nyit meg, és ezt a lehetőséget Ceaucescu ismerte fel a leghamarabb, így Románia válhatott a kapocs a nyugat felé és vehetett részt büntetlenül a Los Angeles-i nyári játékokon.

5. Következtetések

A politikai konfliktusok időszakában a sport lehetett volna az egyetlen szféra a nemzetközi együttműködés arénájában, amely a társadalmi fegyverszünetre támaszkodva biztosítani tudja a megosztott világ békés találkozáját és sportszerű versengését, azonban a disszertációban vizsgált 1980-as években a politikai akarat ennél erősebbnek bizonyult. A korszakra vonatkozó hipotéziseim a következőképpen értékelhetők:

Az első hipotézisem, mely arra vonatkozott, hogy a Magyar Olimpiai Bizottság politikailag irányított döntéshozatali mechanizmusát a korszak hivatalos dokumentumai is alátámasztják, beigazolódott.

¹⁴ Geoffry Needham (Környezetvédelmi Minisztérium) levele Mike Pattisonnak (miniszterelnöki titkárság) január 14-én (www.cabinetoffice.gov.uk)

¹⁵ **Földesiné Szabó, Gy. (1993):** *A sport átalakulásának fő tendenciái a posztkommunista társadalmakban: A magyar példa.* in.: A Magyar Testnevelési Egyetem Közleményei, 2.sz. p. 8.

Második hipotézisemben, úgy gondoltam, hogy az 1980-as évek olimpiai bojkottjainak kérdéséről részletes és folyamatos jelentéseket találok majd az OTSH anyagokban, azonban a dokumentumok tanúsága szerint az elnöki, elnökhelyettesi értekezletek anyagaiból szinte teljesen kimaradt a bojkottok kialakulásának nyomon-követése, sőt az éves munka értékelésekor 1984. kapcsán sem a bojkott okaira, körülményeire koncentrált az elnöki értekező, hanem a Barátság Versenyek eredményeiről, lebonyolításáról szólt.

Harmadik hipotézisem, mely a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi és Politikai Bizottságának a határozathozatalára vonatkozott, miszerint az a szovjet testvérpárt utasításai nyomán hozta meg döntéseit a sportszférát illetően, bizonyítást nyert. Az olimpiai játékok előtt a szocialista országok politikai és sportvezetői több ízben találkoztak annak érdekében, hogy közös álláspontot alakítsanak ki a versenyekkel kapcsolatban, és ezeket a találkozókat követték minden esetben a PB ülések, amelyeken a közös irányvonal szerint döntést hoztak.

Negyedik hipotézisem, amely arra vonatkozott, hogy a Magyar Népköztársaság Külügyminisztériuma elsődlegesen a többi nemzettel való egyeztetés feladatát kapta a 80-as években az olimpiák kapcsán csak részben igazolódott be. A Külügyminisztérium és a magyar külképviseletek tevékenyek voltak ugyan a NOB tagországokkal kapcsolatos információk gyűjtésében, közvetítésében és értelmezésében, melyet az MSZMP felé továbbítottak, azonban a konkrét egyeztetéseken központi pártfunkcionáriusok, OTSH és MOB hivatalnokok vettek részt.

Ötödik hipotézisem beigazolódott, miszerint a magyar állambiztonsági szervek az olimpiai játékok idején kiemelt hírszerző és megfigyelő szerepet kaptak, mely egy összehangolt szocialista államvédelmi politika része volt.

Hatodik hipotézisemben azt vetettem fel, hogy a magyar sajtó írásai 1980, 1984 és 1988 olimpiai játékaival kapcsolatban jól visszatükrözték a nemzetközi politikai események nyomán kialakított szocialista pártérdekeket. A hivatalos sajtó írásaiban valóban nyomon lehetett követni a nemzetközi politikai helyzet változását, illetve a Szovjetunió olimpiákkal kapcsolatos retorikáját, csupán a szemizdat kiadványokban lehetett ettől eltérő véleményeket is olvasni.

Végző hipotézisem szerint, a hagyományos magyar olimpiai sikersportágakra, az 1984. évi olimpia bojkottja miatti elkeseredés negatív hatást fejtett ki, amely a következő évek sportbéli eredményeiben és a sportolók hozzáállásában is tükröződött. A hipotézis nem igazolódott be, hiszen a következő két nyári olimpián kiemelkedően szerepeltek a magyar versenyzők (Szöul 11-6-6, Barcelona 11-12-7 érem), de a sportolókkal készített interjúk

viszont azt sugallják, hogy a fiatalabb generációk fejlődését visszavetette az, hogy nem voltak a sok idő-előtti visszavonulás miatt, nagy tapasztalattal rendelkező edzőtársaik.

6. Saját publikációk jegyzéke

1. Onyestyák Nikoletta (2006): **Politikai olimpiák a kis hidegháborúban - Moszkva 1980, Los Angeles 1984.** Magyar Olimpiai Akadémia Évkönyve, 2006. pp162-169.
2. Onyestyák Nikoletta (2008): **Az aranyérmek árnyékában – olimpiák a „kis hidegháborúban”.** Magyar Sporttudományi Szemle 2008/1. pp34-40.
3. Onyestyák Nikoletta: **Hands in hands – Sport és politika a szöuli nyári játékok kapcsán.** Kalokagathia. 2008/1. pp14-29.
4. Onyestyák Nikoletta (2008): **Új világrend és olimpia – Barcelona 1992.** Magyar Sporttudományi Szemle 2008/Különkiadvány. pp50-54.
5. Onyestyák Nikolett (2008): **Political fate of candidate cities for the Modern Summer Games.** Educatio Artis Gymnasticae. 2008/3. pp21-30.
6. Onyestyák Nikoletta (2008): **Hungary’s Olympic Dilemma: The Politics of Global Conflict.** Olympika. XVII/2008. pp169-175
7. Onyestyák Nikoletta (2009): **Politikai törekvések a brit olimpiai sport árnyékában – Nagy-Britannia és az 1980-as moszkvai olimpia.** Kalokagathia. 2009/ pp65-78.
8. Onyestyák Nikoletta (2009): **Party, state security and the 1984 Olympic Games.** In.: Mike Higgins, Henriette Dancs, Katalin Nagyváradí (szerk): Research in Sport Science. Cardiff. pp256-266.
9. Onyestyák Nikoletta (2009): **Partido, Organos de la Seguridad del Estado en Hungría y los Juegos Olímpicos de 1980 y 1984.** Citius Altius, Fortius. Volume2 No2. pp101-123.
10. Onyestyák Nikoletta (2010): **Boycott, exclusion or non-participation? - Hungary in the years of the 1920 and 1984 Olympic Games.** International Journal of the History of Sport. Volume 27. No 11. pp1920-1941.